

Rusi zasedli Stettin; srditi boji na berlinskih cestah; Bremen padel

Dve ruski armadi obkolili Berlin in potisnili v past nemško vojaško posadko okrog pol milijona mož. Fanatični naciji se skrivajo v tunelih podzemne železnice in streljajo na Ruše. Usoda nemške prestolnice zapечатena. Oklopne in pehotne kolone tretje ameriške armade prodirajo proti avstrijski meji in Monakovu. Čete prve francoske in sedme ameriške armade zdrobile nemške sile v Črnem gozdu. Ljute bitke na Okinawi se nadaljujejo

LONDON, 26. apr.—Maršal Stalin je naznanil, da so sovjetske čete zavezale Stettin, največje nemško pristanišče ob Baltiku severno od Berlina.

Ruska in nemška poročila javljajo, da se ruske oklopne kolone bore v središču Berlina. Na Potsdamskem trgu so našle močne barikade, ki kažejo Hitlerja.

PARIZ, 26. apr.—Čete druge britske armade so zasedle Bremen, na jugu pa ameriške čete oblegajo Passau, 67 milj od Berchtesgadena.

BERN, Švica, 26. apr.—Tukaj inja poročevalska agencija naznanja, da so italijanski partizani ujeli Benita Mussolinija v Palanči.

London, 26. apr.—Dve močni ruski armadi sta popolnoma obkrožili na uničenje obsojeni Berlin in potisnili v past nemško vojaško posadko, ki morda šteje pol milijona mož. Sovjetske čete so si utirile pot v središče nemške prestolnice, ki je v razvalinah in plamenih.

Fanatični naciji se skrivajo v tunelih podzemne železnice in za barikadami ter streljajo na Ruše, ki pa polagoma drobno odpora sovražnika. Čez polovico Berlina je že pod kontrolo sovjetskih sil. Možnost je, da sta Hitler in minister nacistične propagande Goebbels zajeta v Berlinu. Radio Hamburg, sedanja glavna nacistična postaja, ponavlja frazo, da je Hitler v nemški prestolnici in da osebno vodi obrambo.

Naznanilo, da so enote prve ukrajinske in prve beloruske armade obkrožile Berlin, je objavil maršal Stalin v povelju dneva. Poveljnik ukrajinske armade je maršal Ivan S. Konev, beloruske pa maršal Gregorij Žukov. Jeklen obroč okrog nemške prestolnice je bil spojen z združitvijo ruskih čet na severozapadni strani Potsdama.

Sovjetske sile so obkrožile Berlin in zapечатile njegovo uso po treh letih in desetih mesecih napada Hitlerjevih legij na Rusijo. Te legije so bile pred vrati Moskve in Hitler je takrat svečano razglasil, da so Nemci že zdrobili hrbenice ruskih armad in jih v praktičnem ter taktičnem smislu uničili.

Hitlerjeva "evropska trdnjava" se naglo ruši pod udarci sovjetskih sil na vzhodu in zavezniških sil na zapadu. Moskva poroča, da so enote prve ukrajinske armade prekoračile Elbo pri Rielu, 22 milj severozapadno od Dresdene, glavnega mesta Saksonije. Razdalja med temi enotami in ameriški četami, ki držijo pozicije ob reki Muldi, se je skrajšala na osemnajst milj.

Moskva je naznanila uspehe tretje beloruske armade, katere poveljnik je maršal Vasilevski. Ta je okupirala Pillau, pristanišče na Vzhodni Prusiji. Z okupacijo tega mesta so Rusi počistili vso Vzhodno Prusijo.

Uradni komunikacije, objavljen danes jutraj v Moskvi, omenja ogromne nemške izgube. Skoro dva milijona nemških vojakov in častnikov je bilo ubitih in ujetih v bitkah z Rusi od januarja tega leta. Nemške izgube od začeta vojne z Rusi znašajo čez 11.000.000 ubitih, ranjenih in ujetih vojakov.

Paris, 26. apr.—Oklopne in pe-

Ruske čete osvobodile Herriota

Sovražnik francoskega maršala Petaina

London, 26. apr.—Moskva je naznanila, da so ruske čete osvobodile Edwarda Herriota, trikratnega francoskega premierja, iz koncentracijskega taborišča v Nemčiji. Herriot je sovražnik maršala Petaina, bivšega načelnika francoske države, ki je sodeloval z nemško okupacijsko silo.

Herriot je bil odveden v nemško koncentracijsko taborišče 1. 1942, ker je kritiziral stališče in politiko luterskega režima v Vichyju, katero sta izvajala Petain in Pierre Laval. Trikrat so listi poročali, da je Herriot umrl v taborišču in vsa poročila so bila potem zanikana. Moskva ni omenila kraja taborišča, iz katerega je bil Herriot osvobojen.

Mnenje prevladuje, da se bo Herriot vrnil v Francijo. On je bil vodja stranke socialnih radikalcev. Herriot bo najbrže nastopil kot glavna priča proti Petainu na obravnavi pred sodiščem. V septembru 1. 1942 sta Herriot kot predsednik nižje francoske zbornice in Jules Jeanneney, predsednik senata, oboje obsojila Petaina, ker je z dekretom razpustil francoski parlament.

Admiral Nimitz na japonskem otoku

Okinawa postane baza novih operacij

Yonitan, Okinawa, 26. apr.—Admiral Chester W. Nimitz je obiskal ta japonski otok, katerega so ameriške čete invadirale 1. aprila. Okinawa leži 325 milj od japonske celine.

Nimitz je dejal, da bo Okinawa postala ključna baza operacij proti Japoncem. Ameriška bojna letala bodo z letališč na otoku vpriprajala napade na mesta na japonski celinici in japonske pozicije na kitajskem obrežju.

"Operacije se vrše po načrtih," je rekel admiral. "Tri četrtine Okinawe so v naših rokah. Japonci se zavedajo strateške važnosti otoka, kar izpričuje odločen odpor. Kljub odporu bodo japonske sile zdrobljene. Naš cilj je približanje japonski celinici. Naša letalska sila kontrolira ozračje in zadaja težke udarce sovražniku."

Ameriški pomorščaki so zasedli nadaljnje tri otoke v bližini Okinawe, Ti so Heanza, Kouri in Jagachi.

Amerika bo povečala produkcijo kavčuka

Washington, D. C., 26. apr.—H. C. Johnson, direktor Rubber Reserve Co., je naznanil, da bo Amerika producirala v prihodnjem letu 1.200.000 ton umetnega kavčuka. Lansko leto je Amerika producirala 760.000 ton umetnega kavčuka, letošnja produkcija pa bo znašala skoro milijon ton.

Francoski magnat umrl v taborišču

Paris, 26. apr.—Marcel Michelin, vodilni francoski industrijski magnat, je umrl v koncentracijskem taborišču pri Ohrdrufu, Nemčija. O smrti je bila pravkar obveščena njegova družina v Parizu.

TRUMAN ODPRL KONFERENCO V SAN FRANCISCO

Apel na delegate za ustanovitev svetovne organizacije

IZBIRA MED KAO-SOM IN MIROM

San Francisco, Cal., 26. apr.—Konferenca Združenih narodov se je pričela v mestnem opernem gledališču v navzočnosti okrog 800 delegatov, reprezentantov 46 držav, ob 4:30 popoldne. Konferenco je odprl predsednik Truman z radijskim govorom v Washingtonu.

Po Trumanovem govoru so delegate pozdravili državni tajnik Edward R. Stettinius, kalifornijski guverner Warren in župan San Franciscusa W. Lapham. Prva seja je trajala samo 30 minut. Operno gledališče je bilo natrpano z delegati, poročevalci in posetniki.

Truman je v svojem govoru apeliral na delegate, naj se resno lotijo svoje naloge in ustanovijo svetovno organizacijo za vzdrževanje in zaščito miru po zaključitvi sedanjih vojn. "Iz nemškega vojnega ujetništva se je vrnil Pvt. Richard Vehoec, sin Antona Vehovca, star 23 let. Poleg žene in staršev zapušča več sorodnikov. Pri vojakih je bil od lanskega aprila in preko morja od decembra. —Iz nemškega vojnega ujetništva se je vrnil Pvt. Richard Vehoec, sin Antona Vehovca, star 23 let. Prvotno poročilo se je glasilo, da je pogrešan. Rešen je bil 10. apr. in ujet 14. jan. Preko morja je služil od lanskega julija. —V Nemčiji je padel 2. apr. Pvt. Joseph Vihtelich, sin družine Joseph Vihtelich iz Euclida, star 18 let. Pri vojakih je bil šest mesecev in preko morja mesec dni. —V Nemčiji je padel Sgt. Frank R. Seme, sin družine Joseph Seme, star 21 let. Poleg staršev zapušča šest sester in tri brate (enega v vojni v Nemčiji). —Dne 10. aprila je bil v Nemčiji ubit Sgt. Louis J. Sinković, sin družine Louis Sinković, star 26 let in preko morja od lanskega februarja. Poleg staršev zapušča dva brata in dve sestre. —Mary Rossa je bila obveščena, da je 15. marca padel na Filipinih njen mož Stanley, ki je služil kot letalec na bombniku B-25. Poleg žene zapušča mater, dva brata (enega pri mornarici) in sestro. —Miss Vic Champa iz Collingwooda je bila obveščena, da je bil na zapadni fronti ranjen njen brat Joseph, poznan kot "Chubby", star 29 let. Nahaja se v bolnišnici v Franciji. Pri vojakih je že preko štirih let in preko morja pol leta. Njegov brat Bill se nahaja v Italiji že dve leti. —V bolnišnici Mt. Sinai se nahaja Conrad Floss radi slabokrvnosti.

Predsednik je v svojem govoru opozoril delegate, da morajo dejansko, ne z besedami, demonstrirati, da moč ne dela pravice. Samo besede in fraze ne zadostujejo v prizadevanjih za doseg tega cilja.

Državni tajnik Stettinius je v svojem govoru poveljeval umrlega predsednika Roosevelta. Dejal je, da je Roosevelt sprožil gibanje za ustanovitev svetovne organizacije. Skupni interesi zahtevajo složno delo zavezniških držav, da se ustvari podlaga svetovnemu miru in svobodi.

Pred odprtjem konference so imeli razgovore Stettinius, britski zunanji minister Anthony Eden, sovjetski zunanji komisar Molotov in kitajski zunanji minister Soong. Nanašali so se na poljski problem, ki še čaka rešitve. Molotov pričakuje novih navodil iz Moskve. Možnost je, da bo osvojena formula, ki bo omogočila reprezentacijo Poljski na konferenci pred zaključitvijo.

Argentina, ki je nedavno napovedala vojno Nemčiji in Japoniki, ni reprezentirana na konferenci. Njena vlada je pripravljena podpisati deklaracijo Združenih narodov, da dobi sedež na konferenci. O vprašanju reprezentacije Argentine se bo vršila razprava.

Delegati Velike Britanije in Francije se posvetujejo o formiranju zveze, reprezentanti Belgije, Holandije in Luksemburške pa o ustanovitvi bloka zapadnih evropskih držav. Ideja formiranja trdne vojaške in politične zveze med temi državami se je porodila v Londonu, toda naletela je na odpor pri sovjetski Rusiji. Moskva je zavzela stališče, da se iz take zveze lahko izkoti protisovjetski blok.

Mnenje prevladuje, da bo konferenca Združenih narodov trajala šest ali osem tednov. Na tej ne bodo samo razprave o ustanovitvi svetovne organizacije, temveč tudi o problemih, katere je vojna potisnila na površje.

Domače vesti

Poročevalec Prosvete

Chicago. — Kot poročevalec Prosvete se nahaja v San Franciscu na konferenci združenih narodov Anthony F. Zagar iz Denverja, ki bo čitateljem podajal svoje vtise.

Nov grob v Novi Mehiki Raton, N. M.—Dne 8. aprila je tukaj umrl Joseph Zupan, star 70 let in doma od Trebnjega. Bil je član društva 297 SNPJ in zapušča sorodnike.

Ranjen na Pacifiku Krayn, Pa. — Družina John Hribar je bila obveščena, da je bil njen sin John Hribar 4. marca ranjen na otoku Iwu. Oglasil se je tudi sam, da se zdravi nekje na Pacifiku. On je član društva 174 SNPJ.

Nov grob v Lorainu Lorain, O.—Tukaj je umrla Agnes Pogorelec, stara 80 let. V tem mestu je živel 47 let in bila članica KSKJ. Zapušča tri sinove, dve hčeri, 17 vnukov in dva pravnuka.

Iz Clevelanda

Cleveland. — Žena Anthonyja Primca ml. je bila obveščena, da je njen mož padel na zapadni fronti 3. jan. Prvotno je bil naznanjen med pogrešanimi. Bil je edini sin družine Anton Prime, star 23 let. Poleg žene in staršev zapušča več sorodnikov. Pri vojakih je bil od lanskega aprila in preko morja od decembra. —Iz nemškega vojnega ujetništva se je vrnil Pvt. Richard Vehoec, sin Antona Vehovca, star 23 let. Prvotno poročilo se je glasilo, da je pogrešan. Rešen je bil 10. apr. in ujet 14. jan. Preko morja je služil od lanskega julija. —V Nemčiji je padel 2. apr. Pvt. Joseph Vihtelich, sin družine Joseph Vihtelich iz Euclida, star 18 let. Pri vojakih je bil šest mesecev in preko morja mesec dni. —V Nemčiji je padel Sgt. Frank R. Seme, sin družine Joseph Seme, star 21 let. Poleg staršev zapušča šest sester in tri brate (enega v vojni v Nemčiji). —Dne 10. aprila je bil v Nemčiji ubit Sgt. Louis J. Sinković, sin družine Louis Sinković, star 26 let in preko morja od lanskega februarja. Poleg staršev zapušča dva brata in dve sestre. —Mary Rossa je bila obveščena, da je 15. marca padel na Filipinih njen mož Stanley, ki je služil kot letalec na bombniku B-25. Poleg žene zapušča mater, dva brata (enega pri mornarici) in sestro. —Miss Vic Champa iz Collingwooda je bila obveščena, da je bil na zapadni fronti ranjen njen brat Joseph, poznan kot "Chubby", star 29 let. Nahaja se v bolnišnici v Franciji. Pri vojakih je že preko štirih let in preko morja pol leta. Njegov brat Bill se nahaja v Italiji že dve leti. —V bolnišnici Mt. Sinai se nahaja Conrad Floss radi slabokrvnosti.

Kongresni odsek sprejel resolucijo

Washington, D. C., 26. apr.—Kongresni odsek za vojaške zadeve je sprejel resolucijo s pozivom na vlado, naj ignorira pogodbe in uporablja silo pri zasledovanju nemških vojnih zločincev, ki bi iskali zavetja v nevtralnih državah. Noben vojni zločinec se ne sme izogniti zaslugi kazni z begom v nevtralno državo, kot se ji je izognil nemški kaiser Viljem po zaključitvi prve svetovne vojne. Viljem je dobil zavetje v Holandiji, kjer je živel v blagostanju do svoje smrti.

Resolucija kongresnega odseka mora biti odobrena v obeh zbornicah. Ta nima veljave zakona, temveč je le nasvet eksekutivnemu oddelku federalne vlade.

Kongresnik May, demokrat iz Kentuckija in načelnik odseka, je dejal, "da je resolucija svarilo nevtralnimi državami, ki bi skušale dati zavetje nemškim vojnim zločincem." Avtor resolucije je kongresnik King, demokrat iz Californije. On je sedaj v Evropi z grupo kongresnikov, ki bodo obiskali ujetniška taborišča v Nemčiji.

Resolucija poziva vlado, naj se pridruži vladam zavezniških držav v zasledovanju nemških vojnih zločincev in prezre določbe sklenjenih pogodb z nevtralnimi državami. Skrbni naj, da bodo vsi vojni zločinci, ki so že pobegnili ali nameravajo pobegniti v nevtralne države, prijeti in postavljeni pred sodišče. Hitler in drugi voditelji nacistične stranke morajo biti kaznovani za storjene zločine v državah, katere so okupirale nemške čete, kakor tudi za mučenja in masacre vojnih ujetnikov in jetnikov v koncentracijskih taboriščih.

Kongresniki obiščejo nemška taborišča

Paris, 26. apr.—Grupa ameriških kongresnikov je odletela iz Pariza v Nemčijo, kjer bo obiskala taborišča, da se na svoje lastne oči prepriča o nacističnih zverstvih. Prvo taborišče, katere bodo kongresniki obiskali, je ono pri Buchenwaldu v bližini Weimarja. Obiskali bodo tudi druga taborišča, preden se bodo vrnili v Pariz.

Španska pomoč nemškim posadkam

Dotok nemških beguncev v Španijo

London, 26. aprila.—Španska vlada je po dolgem oklevanju končno priznala, da nemške vojaške posadke v izoliranih francoskih pristanišnih mestih ob Atlantiku dobivajo pomoč. Parniki, naloženi z orožjem, strelivom in živili odhajajo iz španskih luk v francoska pristanišna mesta.

To dejstvo je omenil Richard Law, državni minister, v parlamentu. Španski diktator Franco se je udal pritisku britske vlade in priznal, da parniki dovažajo potrebščine nemškim posadkam. Dejal je, "da se je to vršilo brez vednosti uradnih krogov v Madridu."

Franco je dal zagotovilo, da bodo oni, ki so odgovorni za dovoz potrebščin nemškim posadkam, aretirani in kaznovani.

Radio Moskva poroča, da Španija nudi zavetje nemškim beguncem. Veliko številu beguncev je v zadnjih dneh dospelo v mesto Minorco. Poročilo bazira na informacijah, katere je Moskva dobila iz švicarskih virov.

Zasledovanje nemških zločincev

Kongresni odsek sprejel resolucijo

Washington, D. C., 26. apr.—Kongresni odsek za vojaške zadeve je sprejel resolucijo s pozivom na vlado, naj ignorira pogodbe in uporablja silo pri zasledovanju nemških vojnih zločincev, ki bi iskali zavetja v nevtralnih državah. Noben vojni zločinec se ne sme izogniti zaslugi kazni z begom v nevtralno državo, kot se ji je izognil nemški kaiser Viljem po zaključitvi prve svetovne vojne. Viljem je dobil zavetje v Holandiji, kjer je živel v blagostanju do svoje smrti.

Resolucija kongresnega odseka mora biti odobrena v obeh zbornicah. Ta nima veljave zakona, temveč je le nasvet eksekutivnemu oddelku federalne vlade.

Kongresnik May, demokrat iz Kentuckija in načelnik odseka, je dejal, "da je resolucija svarilo nevtralnimi državami, ki bi skušale dati zavetje nemškim vojnim zločincem." Avtor resolucije je kongresnik King, demokrat iz Californije. On je sedaj v Evropi z grupo kongresnikov, ki bodo obiskali ujetniška taborišča v Nemčiji.

Kongresniki obiščejo nemška taborišča

Paris, 26. apr.—Grupa ameriških kongresnikov je odletela iz Pariza v Nemčijo, kjer bo obiskala taborišča, da se na svoje lastne oči prepriča o nacističnih zverstvih. Prvo taborišče, katere bodo kongresniki obiskali, je ono pri Buchenwaldu v bližini Weimarja. Obiskali bodo tudi druga taborišča, preden se bodo vrnili v Pariz.

NEMŠKE ČETE POPLAVILE POLJA V HOLANDIJI

Cez milijon akrov rodovitne zemlje pod vodo

VLADA BO ZAHTEVALA ODSKODNINO

London, 26. apr.—Fotografije, katere so vzeli britski letalci, kažejo katastrofalni obseg škoda, katero so naredile nemške čete v severozapadni Holandiji. Odprle so jezove pri Zuidrakem jezeru in voda je poplavlila čez milijon akrov rodovitne zemlje. Delo, katero so naredile generalice Holandcev, je uničeno.

Nobene hiše, drevesa ali ceste ni videti na poplavljenem ozemlju. Le tu in tam se vidi črna pika v masi vode. Nobena živa stvar se ni mogla ustavljati vodnim tokom, ki so se razlili po nizinah, ko so Nemci poglgnili z dinamitom v zrak jezove in nasipe Zuidskega jezera.

Kaj se je zgodilo s holandskimi prebivalci, ni znano. Mnenje prevladuje, da jih Nemci niso posvarili pred poplavo zemlje. Kmečke naselbine, ki so nastale v krajih ob Zuidrakem jezeru po osušenju zemlje, so uničene. V petnajstih minutah so Nemci opustošili naselbine.

Usoda vse zapadne Holandije zavisi od Nemcev. Oni lahko razbijejo nadaljnje jezove in nasipe.

Na vzhodni strani Amsterdama je voda le dva čevlja globoka, ker Nemci še niso uničili vseh jezov. V bližini Zuidskega jezera so kmetije 15 in več čevljev pod vodo.

Neki holandski uradnik je dejal, "da so nas Nemci potisnili nazaj za tisoč let, ko so bili zgrajeni prvi nasipi. Občutek nemogućnosti in jeze je skoro neznošen."

Holandska vlada je naznanila, da bo zahtevala odškodnino od Nemcev za povzročeno škodo. Zaveznike je že informirala, da si pridržava pravico aneksije nemških pokrajin kot odškodnino za uničena polja.

Farley priporoča olajšanje kontrole

Milwaukee, Wis., 26. aprila.—James A. Farley, bivši generalni poštar, je v svojem govoru pred člani mestne trgovske zbornice priporočil olajšanje vladnih vojnih kontrol. "Odpovedali smo se mnogim svobodščinam v tej vojni, da se doseže zmaga," je dejal. "Zdaj moramo skrbeti, da nam bodo vrnjene. Uverjen sem, da bo kongres, ko bo vojna končana, storil korake z namenom, da se pospeši restavriranje svobodščin in demokratičnih procesov. Naš cilj je odprava totalitarnih metod in sredstev, katere smo osvojili v vojnem času."

Rdeči križ pomaga vojakom v Italiji

Rim, 26. apr.—Ameriški Rdeči križ skrbi za ameriške in britske vojake na italijanski fronti. Glavni stan Rdečega križa je ortal delo, katero vrši. Od invazije Sicilije je ustanovil čez 500 klubov, bolnišnic in gledališč v ozadju fronte za vojake in častnike. Čez tisoč ameriških deklet in mož je uposlenih v klubih in bolnišnicah. Nekateri klubi in bolnišnice se nahajajo v zapuščenih vilah in palačah, v katerih so bivali vodilni fašisti pred strmoglavljenjem Mussolinijevega režima.

Načelnik kubanske policije umorjen

Havana, Kuba, 26. apr.—Enrique Enriquez, načelnik policijskih zborov, je bil napaden in ustreljen na ulici v središču glavnega mesta. Atentator je po dejanju pobegnil.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in okolico Cook Co., \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00. Subscriptions rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenarodnih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju na primer (April 30, 1945), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Pono-više jo pravčasno, da se vam list ne ustavi.

Divjanje nacijskega nihilizma

Po vseh pravilih zgodovine bi morala biti vojna v Evropi zaključena vsaj pred nekaj tedni, ko so anglo-ameriške sile zdrobile Siegfriedovo obrambno črto na zapadu in ko so ruske armade zavzele vse ozemlje vzhodno od reke Oder in se približale Berlinu. Za vsako vlado in vsak narod bi bil to dovolj velik dokaz, da je vojna na vsej črti izgubljena in da je kapitulacija edino, kar še preostaja.

Ampak Hitler in drugi velekriminalci so tudi v tem primeru pokazali, da je njih kontrarevolucija od vsega začetka do konca nič drugega kot sadistični nihilizem, ki narekuje tudi popolno razdejanje lastne dežele. Svoj krvavi režim so pričeli s sekanjem glav in sadističnim trpinčenjem svojih političnih jetnikov, končujejo ga pa z masnimi umori suženjskih delavcev, ujetnikov in tudi lastnega naroda in s splošnim razdejanjem lastne dežele.

Nacijski nihilisti ne delajo tega toliko vsled želje, da si podaljšajo življenje za nekaj tednov. Oni dobro vedo, da so njih dnevi šteti, pa naj že padejo v boju ali pa si sami končajo svoje krimi-nalne življenje. Nacijski glavarji računajo vsekakor z nečim drugim: uresničujo nihilistične besede Goebbelsa, ki je pred par leti izjavil: "V slučaju, da propademo, bomo ob našem odhodu s pozornice tako zaloputnili vrata Evrope, da se bo stresel svet..." Z drugo besedo: poskrbeli bodo, da za njimi ostane čim večji kaos v Evropi.

Te besede se danes bridko uresničujejo v samem osrčju Evrope. Naciji so poskrbeli, da je domalega vsa Evropa v razvalinah. V zadnjih dneh svojega kriminalnega nihilizma tudi skrbje, da bo Nemčija sama čim bolj razrušena. Domalega vsa vele mesta in industrijski kraji bodo skoraj do temelja v razvalinah. Milijone Nemcev, več kot polovico prebivalcev bo ostalo brez strehe in brez kruha. Slično kot v onih delih Rusije in mnogih drugih kra-jih Evrope, katere je vojna do golega uničila in opustošila. Sadovi največje blaznosti in kriminalnosti v zgodovini človeštva.

Tako bo nacijski nihilizem zapustil strašno dedščino vsej Evropi, vsemu svetu. Ironija se bridko krohoče v obraz onim, ki so delali načrte za gospodarsko uničenje Nemčije in preselitev njenih in-dustrij v druge, po nacijskih razdejane države. Računali so tudi na velike reparacije v industrijskih izdelkih in drugem blagu.

Te načrte je že precej uničila vojna—razdejane nemških in-dustrijskih mest. Iz razdejane Nemčije ne bo mogoče dosti dobiti. Mnogo industrije so naciji sicer spravili pod zemljo, kjer so stroji nepoškodovani. Toda to je le majhen del kolosalne nemške indus-trijske mašine; pretežna večina, sigurno okrog 75% nemške in-dustrijske kapacitete bo uničena. Predno bo kdo hotel ali mogel imeti kakšne koristi od te industrije, bo treba popraviti ogromno škodo.

Sigurno je to eden glavnih vzrokov za nacijsko blazno uničeva-nje lastne dežele. Čim bolj bo Nemčija uničena, tem manj re-paracij bo mogla dati zmagovalcem. In čim bolj bo uničena, tem večji kaos bo v Evropi, posebno pa v njenem osrčju. In čim večji kaos bo v Nemčiji, toliko bolj gosto bo posejano seme naci-zma in toliko bolj bo pogojeno fašizmu, da ob prvi priliki zopet izbruhne na dan še z večjo silo.

Kot danes izgleda, bo ostal edini vir reparacij—zaslužnjenje Nemcev pri reparacijskem delu. In to predvsem pomeni zasluž-njenje nemških delavcev in kmetov, bodisi doma ali pa v tujini. Vse to bo še bolj pogojeno nacijskim načrtom za nov podvig nacijskega nihilizma čez 10, 20 ali več let. Če se zmagovalci oklenejo tega načina vojnih reparacij—nemškega suženjskega dela—bodo s tem le prilivali Hitlerjevemu peklenjskim načrtom za zopetno vsta-jenja nacifašizma.

Na tem mestu smo že parkrat omenili, da edino suženjsko delo, ki bi se dalo zagovarjati kot kazen za storjene zločine, naj bi opravljali nacijski zločinci obeh spolov, veliki in mali. V tako delo naj bi bili potnjeni vsi člani nacijske stranke, vsi gestapovci, vsi Hitlerjevi elitni četniki in vsi častniki. Vs ti so tvorili in še tvorijo nacijski teroristični aparat doma in v okupiranih krajih.

S tem bi potegnili črto med nacijskimi sadisti in nihilisti, ki so faktično krivi vsega zločinstva in najogabnejših orgij, in med preprostimi masami nemškega naroda, ki je le toliko kriv, ker se je pustil ukleniti v verige nacijske suženosti. Toda ko je bil en-krat uklenjen, je bil brez moči proti gigantični sadistični nacijski mašini. Delaj in molči, ali pa postaneš žrtev te mašine, pa bilo to v civilu ali armadi.

Le če bodo zmagovalci potegnili tako črto med nacijskimi kri-minalci in nemskim narodom, bo mogoče zasejati demokratično misel v Nemčiji in požgati Hitlerjevo seme za nov podvig naci-fašizma v bodočnosti.

Zal ni v odgovornih krogih v Washingtonu, Londonu in Moskvi nobenega sluha o takim načrtu. Moskva, ki je najglasnejša z za-htevo po suženjskem reparacijskem delu, očitno ne mara nacijskih zločincev pri rekonstrukciji svojih uničenih mest in pokra-jin. Ona hoče pri tem delu dobre, izurjene nemške delavce, od katerih bi imela največ koristi. Ampak taka politika je kratko-vidna in se bo nekoč bridko maščevala nad vso Evropo.

Naciji, ki se bodo potuhnili in poskrbili, bodo ostali doma, da bodo med nemškimi narodom lahko sejali nacijski strup in se pri-pravljali na—novo vstajenje. Delavci, ki so pred prihodom Hit-lerja na vlado tvorili edini zdil proti nacizmu in so najboljši ma-terial za ustvarjenje demokratične Nemčije, bodo poginani na su-ženjsko delo v tujino, ako se ne strežijo odgovorni državniki v Moskvi, Londonu in Washingtonu, dokler je čas.

Ko pišemo te vrstice, je ves Berlin v plamenu in pred padcem.

Glasovi iz naselbin

TO IN ONO

West Middlesex, Pa. — Prišla je pomlad in z njo delo na polju. Pričeli smo orati, da bomo posejali oves, koruzo in posadili tudi krompir. V gredi je pa žena zaposlena: ravna zemljo, rahlja, seje salato, korenje, sadi čebulo in fižol. Pravi, da bo rastlo kot še nikoli poprej.

Nekega radovednega iz Mil-waukeesa skrbi, če še vedno pometam. Na žalost moram povedati, da ne. Prestavili so me na drugo delo in mi dali v roke žerjav, s katerim dvigam jeklene plate in jih dostavljam mladim dekletam na stroje, na-kar one v nje zvrtajo lukje in jaz jih zopet odstavim. V oskrbi imam zalaganje štirih strojev.

Kratkočasno je delati z dekle-tami. Poprej nisem kadil ciga-ret, sedaj pa sem se jih privadil. Zdal mi ta pomoli cigareto, zdaj druga in tako pušim, da se kadi kakor iz dimnika. Samo škoda, da bo kmalu konec našega dela. Pravijo, da bodo Nemci kmalu ugnali v kozji rok in potem ne bodo tovarne več obratovali v toliki meri kot danes. Ah, da bi saj prišel mir, pa če nikoli več ne delam v tovarni.

Obžalovanja je vredno, ker je nam preminul naš veliki in do-bri gospodar Roosevelt. Da bi vsaj toliko časa počakal, da bi bilo konec vojne. Toda smrt se ni na to ozirala in ga je pre-hitela. On nam bo ostal vedno v spominu kot dober gospodar v času vseh štirih terminov.

V Prosveti z dne 11. aprila sem čital o smrti Franka Košaka iz Grand Junctiona, Colo. Po-kojnik je bil 78 let star, doma iz vasi Cerovo, fara Šentjurje in ne fara Šent Rupert, kakor je bilo poročano. Pokojnik je bila doma iz moje fare in po domače so rekli pri Grudnu. Naj v miru počiva, družini pa moje sožalje.

Zadnjič se je nekaj prepetilo, ki je vredno, da povem. Sicer ne bi bilo nič posebnega, ako bi bilo že prej kaj takega. Mož in žena sta šla z duhom časa, sedaj pa, ko so boljše gospodar-ske razmere, se je oglasila štoriklja in pustila krepkega sinčka. Joe in Josephine Godina sta dobila po 15 letih prvi dru-žinski prirastek. Kakor oče in mati, tako je že tudi novorojen-ček član SNPJ. Joe Godina je poznan v teh krajih kot strasten lovec na divjačino in dober strelec. On lastno gostilno, ki se nahaja med Sharonom in Green-villom, nasproti vojaških tabori-šč. Kdor bi šel slučajno obis-kati vojake v taborišču, se lahko ustavi v gostilni "Blue Sky," kjer bo dobro postrežen. Čes-titke, Joe in Josephine!

Dne 15. aprila sem se podal v Wheatland, kjer sem pobiral prispevke za staro domovino, kakor je moja navada. Da, večkrat prosim za naše brate in sestre in vselej kaj dobim. Ljudje so se že privadili in pri-spevajo že kar iz navade. Seve, tu pa tam kdo malo pogo-drnja, zakaj Prosveta ne pri-obuče imena prispevateljev, ki darujejo manj kot \$5. Potolažil sem jih, da vzamem tudi dolar in ko bodo prispevali petkrat po dolarju, bom pa zapisal v Prosveti, da sem prejel pet do-larjev in njihovo ime bo prav tako priobčeno kot imena onih, ki naenkrat prispevajo pet do-larjev. Vsakdo mora pomagati stari domovini po svoji moči ob vsaki priliki, ko ga malo pocu-kamo.

Ko sem se 15. aprila ustavlil v našem Slovenskem domu v Sharonu, sem zagledal za mizo skupino Clevelandčanov. Kakor da bi name čakali, so me po-vabili, naj prisedem. Vprašali so me, kaj pijem, jaz pa sem jim odgovoril, da vse, kar je redko in doma tudi mleko, kis-lega pa jem. France Francelj, kogar Clevelandčani kličejo Šuš-tar, vzlic temu, da ni čevljar, mi je dejal, da bo prišel meseca julija k nam za dva tedna na počitnice.

Dejal sem, naj le pride, toda brez dela ne bo, ker ga imamo dosti na farmi. Z njim so bili tudi Anton Žnidar-šič in njegova žena, ki lastujeta mlekarstvo na 1166 E. 60 st., in Anton Petkovšek, 965 Addison rd. Slednji ima gostilno.

Družba iz Clevelanda je prišla v Sharon, da si ogleda vojaška taborišča. Povabili so me s se-boj, da sem jim bil za kašipota. Zasedli smo avtomobil in se od-peljali v 12 milj oddaljeno tabori-šče. Vstop so nam dovolili, toda videli smo samo prazne kasarne. Lansko leto je v njih prebivalo 30 tisoč vojakov ali več, a so vse premestili na fron-te in v druge kraje. Nazaj grede smo se ustavili pri nas na farmi, ali škoda, da ni bilo moje boljše polovice doma, da bi prijaznim gostom malo bolj postregla. Moja žena se je nam-reč nahajala pri hčeri v Shar-onu. Bo pa drugič boljše, kajti obljubili so mi, da me bodo ob priliki zopet obiskali in tedaj bomo janca spekli in se zaba-vali.

Veste, kdor jezika špara, kru-ha strada. Goste se opomnil, da bi kaj darovali za staro domo-vino in ni bilo brez nič.

Anton Valentičič.

POROČILO IZ WASHINGTONA

Washington, D. C. — Danes, ko imam malo prostega časa, se zopet oglašam v Prosveti. Vsled močnega prehlada sem doma že ves teden. Naš Washington je močno potrj valsed smrti pred-sednika Roosevelta, ki je bil zelo naklonjen Jugoslovanom. Zaspal je za vedno naš veliki mož, toda njegova dela bodo živela. Ni mu bilo usojeno do-čakati zmage, ko se bodo naši fantje in njegovi vračali domov ovenčani z lavorikami. Pokoj-nik je žaloval tudi z onimi, ki so izgubili svoje drage na krva-vih poljanah.

Ob času njegove smrti so bile vse trgovine in druga podjetja zaprte in zavite v črne zastave. Ljudje so jokali po ulicah, ko so zvedeli o njegovi smrti. Ko so ga v soboto, 14. aprila, pe-ljali s postaje domov v Belo hišo, je godba igrala mehko melodijo "Going home..." iz množice pa se je slišal obupen jok in klic. Vse žaluje za njim, še sonce je zakrilo svoj obraz preteklo nedeljo, ko so položili njegovo truplo v hladen grob. Lahke dež je rosil, kakor da bi ga hotel pokropiti v slovo.

Zadnji teden so dospeli v Washington štirje Titovi dele-gatje, ki se bodo udeležili konfe-rence v San Franciscu. Mary Suglich in njen soproj sta imela priliko govoriti z njimi. Jaz se vsled boleznim nisem mogla ude-ležiti sestanka. Povedali so, kako hrabro se bori naš narod za svobodo onkraj morja. Bo-rijo se vsi, brez razlike na stan. Tam vsi delajo, skupaj trpijo in se borijo za svoje pravice. Naš narod strašno trpi. Na milje in milje daleč je vse porušeno in nikjer ne stoji niti ena vas ali hiša. Najbolj opustošeni sta Dalmacija in Slovenija.

Vzlic tej veliki katastrofi, ki je zadela slovenski narod in Ju-goslavijo v splošnem, pa se še dobe osebe in celo ženske, ki so navadno bolj mehkega srca kot moški, in pišejo v Prosveti, za-kaj se toliko brigamo za naše brate in sestre v stari domovini. Dotična oseba, ki je pisala tisti dopis, prav gotovo ne čita ne naših in ne ameriških časopisov. Razmere v stari domovini so posebno dobro znane nam v pre-stolnici, kajti vedno se kdo tu oglasi in nam da informacije.

Pred letom dni sem govorila v New Yorku z nekim mornar-jem, ki je prav dospel iz stare domovine, in povedal mi je, da je okoli nas vse požgano. Po-zneje sem čitala v časopisu, da je sovražnik požgal tudi Kilo-vece in Ratezevo Brdo. Uničil je vse in prebivalstvo je bilo odpeljano

počitnice. Dejal sem, naj le pride, toda brez dela ne bo, ker ga imamo dosti na farmi. Z njim so bili tudi Anton Žnidar-šič in njegova žena, ki lastujeta mlekarstvo na 1166 E. 60 st., in Anton Petkovšek, 965 Addison rd. Slednji ima gostilno.

Družba iz Clevelanda je prišla v Sharon, da si ogleda vojaška taborišča. Povabili so me s se-boj, da sem jim bil za kašipota. Zasedli smo avtomobil in se od-peljali v 12 milj oddaljeno tabori-šče. Vstop so nam dovolili, toda videli smo samo prazne kasarne. Lansko leto je v njih prebivalo 30 tisoč vojakov ali več, a so vse premestili na fron-te in v druge kraje. Nazaj grede smo se ustavili pri nas na farmi, ali škoda, da ni bilo moje boljše polovice doma, da bi prijaznim gostom malo bolj postregla. Moja žena se je nam-reč nahajala pri hčeri v Shar-onu. Bo pa drugič boljše, kajti obljubili so mi, da me bodo ob priliki zopet obiskali in tedaj bomo janca spekli in se zaba-vali.

Veste, kdor jezika špara, kru-ha strada. Goste se opomnil, da bi kaj darovali za staro domo-vino in ni bilo brez nič.

Anton Valentičič.

POROČILO IZ WASHINGTONA

Washington, D. C. — Danes, ko imam malo prostega časa, se zopet oglašam v Prosveti. Vsled močnega prehlada sem doma že ves teden. Naš Washington je močno potrj valsed smrti pred-sednika Roosevelta, ki je bil zelo naklonjen Jugoslovanom. Zaspal je za vedno naš veliki mož, toda njegova dela bodo živela. Ni mu bilo usojeno do-čakati zmage, ko se bodo naši fantje in njegovi vračali domov ovenčani z lavorikami. Pokoj-nik je žaloval tudi z onimi, ki so izgubili svoje drage na krva-vih poljanah.

Ob času njegove smrti so bile vse trgovine in druga podjetja zaprte in zavite v črne zastave. Ljudje so jokali po ulicah, ko so zvedeli o njegovi smrti. Ko so ga v soboto, 14. aprila, pe-ljali s postaje domov v Belo hišo, je godba igrala mehko melodijo "Going home..." iz množice pa se je slišal obupen jok in klic. Vse žaluje za njim, še sonce je zakrilo svoj obraz preteklo nedeljo, ko so položili njegovo truplo v hladen grob. Lahke dež je rosil, kakor da bi ga hotel pokropiti v slovo.

Zadnji teden so dospeli v Washington štirje Titovi dele-gatje, ki se bodo udeležili konfe-rence v San Franciscu. Mary Suglich in njen soproj sta imela priliko govoriti z njimi. Jaz se vsled boleznim nisem mogla ude-ležiti sestanka. Povedali so, kako hrabro se bori naš narod za svobodo onkraj morja. Bo-rijo se vsi, brez razlike na stan. Tam vsi delajo, skupaj trpijo in se borijo za svoje pravice. Naš narod strašno trpi. Na milje in milje daleč je vse porušeno in nikjer ne stoji niti ena vas ali hiša. Najbolj opustošeni sta Dalmacija in Slovenija.

Vzlic tej veliki katastrofi, ki je zadela slovenski narod in Ju-goslavijo v splošnem, pa se še dobe osebe in celo ženske, ki so navadno bolj mehkega srca kot moški, in pišejo v Prosveti, za-kaj se toliko brigamo za naše brate in sestre v stari domovini. Dotična oseba, ki je pisala tisti dopis, prav gotovo ne čita ne naših in ne ameriških časopisov. Razmere v stari domovini so posebno dobro znane nam v pre-stolnici, kajti vedno se kdo tu oglasi in nam da informacije.

Pred letom dni sem govorila v New Yorku z nekim mornar-jem, ki je prav dospel iz stare domovine, in povedal mi je, da je okoli nas vse požgano. Po-zneje sem čitala v časopisu, da je sovražnik požgal tudi Kilo-vece in Ratezevo Brdo. Uničil je vse in prebivalstvo je bilo odpeljano

počitnice. Dejal sem, naj le pride, toda brez dela ne bo, ker ga imamo dosti na farmi. Z njim so bili tudi Anton Žnidar-šič in njegova žena, ki lastujeta mlekarstvo na 1166 E. 60 st., in Anton Petkovšek, 965 Addison rd. Slednji ima gostilno.

Družba iz Clevelanda je prišla v Sharon, da si ogleda vojaška taborišča. Povabili so me s se-boj, da sem jim bil za kašipota. Zasedli smo avtomobil in se od-peljali v 12 milj oddaljeno tabori-šče. Vstop so nam dovolili, toda videli smo samo prazne kasarne. Lansko leto je v njih prebivalo 30 tisoč vojakov ali več, a so vse premestili na fron-te in v druge kraje. Nazaj grede smo se ustavili pri nas na farmi, ali škoda, da ni bilo moje boljše polovice doma, da bi prijaznim gostom malo bolj postregla. Moja žena se je nam-reč nahajala pri hčeri v Shar-onu. Bo pa drugič boljše, kajti obljubili so mi, da me bodo ob priliki zopet obiskali in tedaj bomo janca spekli in se zaba-vali.

Veste, kdor jezika špara, kru-ha strada. Goste se opomnil, da bi kaj darovali za staro domo-vino in ni bilo brez nič.

Anton Valentičič.

V državni bolnišnici v Millageville, Ga., se ne manjka gnilih jajc, raznega mršasa in splošne zanemarjenosti ter umazanosti. Ko je pokrajinski urad CIO razkril v javnosti gnile razmere in v dokaz objavil gorajočo sliko polnega voza gnilih jajc, ki so bila naglo za-kopana v bližini bolnišnice, so državni preiskovalci oprali upravo bolnišnice in udarili po organiziranem delavstvu. Kakor običajno...

V ujetništvo. Tedaj je bil tudi ustrelen miren slovenski fant Rudolf Valentič. Njega sem do-bro poznala, saj sva skupaj ho-dila v šolo. Moji rojstni kraj je Zagorje na Notranjskem. Živ-ljenje mu je uničil Lah, kakor tudi mnogim drugim mladeničem. Ni še dolgo tega, ko so zopet požigali in prgnali vse na Jurščah in Koritnicah.

Sovražnik skuša na vse na-čine uničiti slovanski rod. Kar ga ne bo uničil zunanji sovraž-nik, ga bo pa domači. Ljudstvo zmruže in nima prave hrane in zdravniške oskrbe. Vse so mu vzeli. Zategadelj se ne smemo obotavljati. Pomagajmo našim bratom in sestram v nesrečni stari domovini. V časopisju čit-am, da so naši rojaki v neka-terih naselbinah zelo pridno na delu in zbirajo obloke in de-narne prispevke. Tudi tukaj smo že precej nabrali in poslali vse na pristojno mesto. Zbudite se in pomagajte vsi po svoji moči!

Pozdrav vsemu članstvu in še posebej v Wyomingu.

Mary Lumbert.

BOJEVANJE Z BESEDAMI SE NADALJUJE

Cleveland, O.—Neki dopisnik iz Clevelanda ni rekel, da je ameriški kapitalistični sistem najboljši. Ker je on "zastavo-noša" socialistov, je pokazal drugim socialistom in onim, ki zabavljajo čez kapitaliste, da se lahko sistem spremeni na mi-ren, demokratičen način.

Pisec dela za ljudstvo in s svojimi žulji plačuje kapitalis-tov za poulično železnico, ka-tero je mesto kupilo, a ne bo še dolgo plačana. Vedite, da delam za "City Transit System," ki je ljudska lastnina. Vedite tudi, da sem kandidiral za mestnega svetovalca na socialistič-nem programu in na njem je bilo zapisano "poulična želez-nica naj bo mestna last." Torej, jaz sem presneto dober socialist!

Ako bi razumeli dotičnega dopisnika, bi vedeli, da je on mislil vas, češ, da imate radi ameriški kapitalizem, ker ste si-lili v Ameriko in ne v delavsko državo, kjer se cedi med in mle-ko. Vi ste tisti, ki ljubite ka-pitalizem, zato ste tukaj!

Tisti, čigar ime se svetl pod dopisom, ki je bil priobčen v Prosveti 13. aprila, je član nek-danje JKK in sedaj ABZ. Torej, če je član katoliške družbe, so ga vprašali, če hodi k maši. Zakaj pa ne, saj je član te do-brodružne organizacije. Ako je nima rad, ne morem pomagati, ker ga nisem silil v njo in ne v kapitalistično družbo. Dobil si delo pri narodnem podjetju, a se ga nisi hotel držati. Bog in narod je bil s tabo, ti pa ne maraš ne vere ne naroda in ne Zedinjenih držav. Vendar pa si tukaj, torej tudi Rusije ne maraš. Kaj pa bi pravzaprav rad?

Kdor živi v Rusiji, se mora zadovoljno izražati o njej. Ker je Trotsky vodil opozicijo, so ga izgnali iz domovine, dasi-ravno je bil revolucionar. Če bi Trotsky še živel, bi lahko po-vedal, kaj se včasih zgodi z revolucionarji.

V kratkem se zopet oglasim. Moji prijatelji so zopet veseli, ker se bolj pogostoma oglašam v Prosveti.

Frank Barbič.

JUGOSLOVANSKI MORNAR IŠČE OČETA

North Chicago, Ill. — Prejel sem pismo od jugoslovanskega mornarja Cirila Čuka, kateri se nahaja z mojim bratom Karlom v jugoslovanski mornarici na otoku Malti.

On me prosi, kakor je razvid-no iz njegovega pisma, da bi mu pomagal najti naslov njegovega očeta, ki se nahaja nekje v Ame-riki.

Pismo se glasi: "Spoštovani gospod! Oprostite mi, ker Vas nadle-gujem s tem pismom, ker pa imam dovoljenje od Vašega brata Karla, se Vas usojam nadle-govati. Najprvo Vam želim pojasniti,

kdo sem, pozneje pa, kaj želim. Doma sem iz Dolnega Logata in sin (po domače) Bajterčkovega Matije iz Blekove vasi. Bil sem v državni službi, nato pa ujet. Najprvo sem bil po zapo-rih, kasneje pa skupaj z Vašim bratom Karlom v internaciji, se-daj pa sva skupaj pri jugoslovan-ski mornarici na otoku Malti. Kakor on, tako sem tudi jaz podčastnik, toda po ranku sta-rejši. Mislim, da sem dovolj po-jasnili o sebi.

Prosim Vas za sledečo uslugo: V Zedinjenih državah se naha-ja moj oče Matija Čuk in obra-čam se na Vas, ako bi mogli zve-deti, kje se nahaja. Če ga najde-te, prosim dajte mu moj naslov in izročite mu moje pozdrave. Jaz sem brez vsake zveze z do-mačimi že dve leti in želim bi imeti zvezo vsaj z mojim oče-tom.

Ker vem, da sem že siten, bom končal s pisanjem. Karel je po starem, zdrav in korenin! Vsem Vašim iskren pozdravi! Ciril Čuk."

Moja želja je, ako Čukov oče čita te vrstice, da odgovori svo-jemu sinu. Njegov naslov je: Ciril Čuk, vodnik III, R. Y. N. c/o F. M. O., Malta. Zaoeno želim, da mi sporoči, da preneham s iskanjem. Moj naslov pa je: Frank Bruce, 1015 McAllister ave., North Chicago, Ill.

Frank Bruce.

V SPOMIN PREDSEDNIKU ROOSEVELTU

Gowanda, N. Y.—Prišla je spo-mlad, sonce ogreva naravo in ptički zopet prepevajo ter pri-hajajo nazaj v svoje letne kraje, a naš pastir Franklin Delano Roosevelt je odšel od nas v dru-gi kraj.

Njega ne bo več med nami, a v naših mislih ne bomo nikoli pozabili njegovega imena. Spo-minjali se ga bomo kot velikega dobrotnika revežev in delavsko-ga razreda. On je poskrbel, da imamo vsi kosček kruha. Naša želja je, da bi njegov naslednik stopal po isti poti kot naš pokoj-ni predsednik Roosevelt. Usoda ni hotela, da bi živel toliko ča-sa, da bi zavladal mir po vsej svetu in da bi se veselil konca vojne.

Jaz sem še mlada, ampak se zavedam njegove dobrote, ki jo je delil ljudem in dal dovolje-nje, da je mogla naša družina priti iz stare domovine v Ame-riko. Tedaj ni bil še moj oče državljani, pa sem vseeno dospela v Ameriko.

Zdaj, ko smo izgubili predse-dnika, moramo upati, da bo naš zaveznik Jože Stalin vodil ljud-stvo tako kot si je zamislila "ve-lika trojica". Prav tako izra-žam upanje, da bo naš novi pred-sednik Harry Truman modro vodil ameriški narod.

Naj veliki voditelj Roosevelt počiva v miru!

Josephine Stih, stara 16 let.

Najzanesljivejše dnevne de-lavske vesti so v dnevniku "Pro-sveti." Ali jih čitate vsak dan?

Jeni Freeland, ki je bila v kon-tekstu krasotič izbrana kot "Miss Florida" za 1945. Driavo bo predstavljala v enakem letnem kontekstu za izvolitev "Miss America."

Slovenska partizanska pesem

Zbral in uredil Mile Klopčič

Partizan
Tako je z mano: do globin sem dan
in noč dojel—lepoto in neurja...
Raz mene je spihala burja
navlako staro: zdaj sem partizan.

Prečesto pade kdo na mrzla tla...
A iz temin rasto postave silne,
vsak dan močnejše, vsak dan bolj številne,
v vseh srcih isti ogenj plapolja...

Samoten potnik—zdaj sem zaživel:
vsak hip v nevarnosti—trdno stojim,
njen žlahtni sad je v meni dozorel...

Močan sem v sebi, ker razločno čutim:
svoboden sem, čeprav ne doživim
svetlobe, ki jo na obzorji čutim!

Pred pomladjo
Skor droben dež se nam smehlja pomlad.
Za našo hišo teče voda nizka,
iz brega zelenicega že vriska
trobentica, cvetica naših nad.

Po hribih v belih lisah sneg kopni.
Skor sivi svod blešči se kos jasnine,
gnijoče listje pušča v korenine
od težkih vej drseči sok rasti.

Skor droben dež koraka mlada četa,
po dolgih, po razmočenih poteh
gre z njo pomladi blaženi nasmehek:

gre komisarka mlada poleg nje, razgreta
za zadnji, zmagoslavni naš napad.
Skor droben dež se nam smehlja pomlad.

Gozdovi
Gozdovi, blažena zavetja tistih,
ki v njih zagorel plamen je upora,
že dviga se nad vami svetla gora

svobode, ah, težko pričakovane...
Drevesa upognjena od neugnane
strahotne sile viher nočnih, v listih

vam veter vedno lepše pesmi poje!
Skor vse viharje v vas je živa sila
ostala in se v žile je prelila
njim, ki so našli v vas zavetje svoje.

V poletju dozorele vaše veje
osule trikrat sape so jesenske.
A glejmo: preko zemljice slovenske
v svobodo se pomladno sonce smeje...

Izdajalskemu bratu
Jutranje zore čakamo čuječi,
in ko zaide sonce za gorami,
jutranje zarje so na straži z nami,
oblaki, zvezde, drugi so nam večni.

Pač mi težko je, brat, in mislim nate,
ko v zboru pojemo železno pesem.
Na mestu s stisnjeno pestjo molče sem:
brez tega je ne bo—svobode zlate!

Ne kujemo usode zdaj le zase,
usodo kujemo rodovom, brat!
In če si tujca šel zato iskat,

da s tvojo tu njegova setev zraste,
si kriv—in moram biti s tabo trd,
in naju more spraviti le—smrt!

Mitraljezu Milošu Jenku
Zvečer na mitingu smo mirno stali
in ljudstvu govorili v čvrstem zboru
o vsem, kar nas je dvignilo k upor, in
o plodovih, ki so že pognali.

A v trdi noči smo v napad odšli...
temina neprijazna... zvezde jasne...
Kje daleč so tedaj bile... Počasne
megle so nam zastrupljale oči...

Zdivjala borba je na pustem bregu...
Omahnili rahlo si na mitraljez,
krvava roža je vzbrela v snegu...

In še zvečer—pomisliti ne smem...
A lik tvoj z nami gre na vroči ples
in če smo krepki, nasmehlja se nem...
(Opomba: Miloš je padel 15. decembra 1943
v borbi za Vrbovsko.)

V spomin padlemu tovarišu
Veš, zdi se mi, da še stojiš pred mano,
še čujem Tvoj prepričevalni glas.
Kako si mi govoril mirno, vdano,
da pojdeš se borit za boljši čas.

Še čutim Tvojih rok drhtenje,
ko dala zadnjič sva si jih v slovo.
In čul sem, kako skrivaj trpko
izrekel si besedico: "Življenje!"

Potem si šel. Takrat je dreve cvelo!
In padel si! Padel sredi zmed.
Po gozdu listje zgirnja se uvelo
in briše za Teboj poslednjo sled.

Na maršu
Skozi noč
udarja dežnih kapelj šum.
Po licih mi polze kot milovanje
prenežnih ženskih rok.

In gredeč
ugreza noga se globoko v blato,
da negotov postaja mi korak
v temini tej.

Pred menoj
tovariševa senca tone v noč—
bolj slutim, kakor vidim jo z očmi;
in on gre skozi temo tipajoč
kot jaz.

v neznano smer, neslišno, brez besed—
Tako veriga črna v noč hiti
in dež jesenski venomer rosi...

Že prve kaplje rahlo mi drsiyo
za vrat, v rokave, v hedrija, povsod,
in čevlji mokrote ne držijo.

Bilo bi mraz mi, ali v mladih prsih
gori mi vroč in nepogasen plamen,
ki dviga me, ki nosi me vse dalje
na dolgi, težki poti tej.

In glej—
v vseh prsih ista svetla luč gori,
v vseh srcih ista jasna misel tli,
prav kakor da bi tisoč plamenic
nocoj šlo na to pot, razsvetljujoč
s plamenom svetlim gluho, temno noč...

pridobljeno v grenskih preizkušnjah zadnjih let, gradijo njihovi narodi ustavo za novo civilno administracijo na razvalinah starega sveta, ki so ga porušili hitlerjanci. In z razumno zunanjo politiko stremijo najprej zavarovati svojo bodočo svobodo in neodvisnost s pomočjo Sovjetske zveze in v kolaboraciji z Združenimi narodi.

Ravno te poti se drži Jugoslavija in njena vlada. Jugoslovanski narodi ne bodo nikoli pozabili, kako so se pred štirimi leti, 6. aprila 1941, prikazali na nebu nad Belgradom prvi nemški bombniki in so pričele fašistične bombe pokati po mestnih ulicah. Že štiri leta se narodi Jugoslavije borijo za svobodo svoje domovine. V tej borbi so si ustvarili svojo lastno, res demokratično oblast in svojo lastno narodno vojsko, koje velike zasluge priznava ves svet.

S pomočjo rdeče armade in vseh sovjetskih narodov v skupni borbi z zavestnimi deželnimi proti skupnemu sovražniku — roparski Nemčiji — so branili svojo svobodo in državno neodvisnost.

Zdaj se borba proti Hitlerjevi Nemčiji približuje svojemu koncu. Popolno osvobodjenje vse Jugoslavije je zagotovljeno v bližnji bodočnosti. In jugoslovanski narod sedaj venča borbo za svobodo in neodvisnost svoje domovine z zgodovinsko pogodbo s Sovjetsko zvezo.

Že od prvega začetka sta obe deželi — korakali roka v roki v vojni proti Hitlerjevi Nemčiji. Vsi se spominjamo, ko so Nemci pritiskali proti Stalingradu, da so se jugoslovanski partizani junaško borili proti skupnemu sovražniku in zastavili premik dela nemške oborožene sile. Jugoslovanski partizani so držali nemške napadalce v neprestani napetosti; niso dopustili, da bi uporabljali jugoslovanska sredstva v vojni proti Sovjetski zvezi; udarili so Nemcem za hrbet in jih primorali ozirati se vedno nazaj v neprestanem strahu.

Borba jugoslovanskih rodoljbov predstavlja ne samo doprinos za vojaško stvar, temveč tudi za moralno in politično premago fašizma.

Jugoslovanski patrioti, boreči se herojsko pod vodstvom maršala Tita, so neomahljivo verjeli v zmago Sovjetske zveze. Trdno so zaupali, da bo Sovjetska zveza premagala sovražnika, ga sramotno vrgla iz njenih dežel in pomagala bratskim narodom Jugoslavije, da se osvobodijo iz nemško-fašističnega jarma.

Doživeli so dan, ko je rdeča armada vrgla zoprednega sovraga iz svoje dežele in stopila na jugoslovanska tla, osvobodila Belgrad in skupno s četami maršala Tita pričela zganjati Nemce iz Jugoslavije.

Skupno dosežena zmaga je sedaj venčana s pogodbo prijateljstva, vzajemne pomoči in povojne kolaboracije med USSR in Jugoslavijo, imajoč za cilj, da se vojna nadaljuje do konca ter da doprinese kar največ k povojni organizaciji za mir in zaščito. Pogodba je v vitalne interese obeh narodov. Na prvem mestu zahtevajo ti interesi zgradbo zanesljivega bratstva proti nemški agresiji. Tudi ni slučaj, da določa pogodbo ne samo za obširno vzajemno vojaško pomoč v sedanji vojni proti Hitlerjevi Nemčiji, temveč tudi za pomoč v slučaju, da se Jugoslavija ali Sovjetska zveza zopet znajdetta zapleteni v vojno

Poročilo s konference

San Francisco, 25. apr. — Danes se je formalno otvorila mirovna konferenca združenih narodov. V krasni operni dvorani je zasedla sedeže delegacija 46 držav. Radi nesporazuma med Rusijo na eni in Ameriko ter Anglijo na drugi strani, so Poljaki zaenkrat brez zastopstva.

Poročevalci, radijski komentatorji in fotografi so zasedli njim odmerjeni prostor do zadnjega sedeža.

Atmosfera je bila napeta in vlada nekakšna nervoza, kajti včasih nas objema bojazen, da združeni narodi niso tako združeni kot bi morali biti.

Program je otvoril z govorom državni tajnik E. R. Stettinius. Glavni govor je podal po radu iz Washingtona predsednik Truman. Nato je sledil govor guvernerja Kalifornije E. Warren, za njim pa je govoril župan mesta San Francisco. Vsi govorniki so poudarjali važnost tega zborovanja. Naglašali so, kako velike važnosti je, da ostanemo tovariši po zmagi in pri gradnji miru, kakor smo tovariši sedaj, ko smo v boju s sovražnikom. S tem se je zaključila prva seja združenih narodov.

A. F. Zagar.

Z Nemčijo, če bi ta spet postala agresivna. In ne samo z Nemčijo, temveč s katero koli drugo državo, ki bi se pridružila Nemčiji posredno ali na katero koli drugo obliko v taki vojni.

Skozi vso svojo zgodovino so bili slovanski narodi v vzhodni Evropi predmet roparskih smerne nemškega imperializma. Te smerne so našle oporo v teh deželah od strani demokracij sovražnih krogov. Bile so to fašizmu naklonjene smerne reakcionarnih elementov, ki so služili odprto ali prikrito kot nemški agenti v vzhodni Evropi in ki so gnoli korenine nemške agresije.

Rečeno je, da se zgodovina ponavlja. Zgodovina nemške agresije proti vzhodu se je že razvila ob nepremično oviro, ki jo je ustvarila volja slovanskih narodov, tesno povezanih v kolaboraciji in prijateljstvu, povezana v skupnem cilju in v skupnem delu. V blagor vse Evrope in vseh svobodoljubnih dežel in narodov je služiti za dosego tega cilja.

Pogodba prijateljstva in vzajemne pomoči, ki je bila podpisana v Moskvi večeraj, je nov in celo bolj značilen dokaz čvrste zunanje, sovjetske politike, ki se neumorno trudi v interesu hitrega in popolnega potaza skupnega sovražnika vseh demokracijskih dežel — poraza Hitlerjeve Nemčije — v interesu povečanja prijateljstva in tesne kolaboracije z vsemi miroljubnimi narodi.

Pogodba, ki je bila podpisana 11. aprila 1945, bo zapisana v zgodovini Sovjetske zveze in Jugoslavije kot akt velike mednarodne važnosti, od katerega se pričakuje, da bo igral svojo vlogo v nadaljnjem razvoju in ojačenju prijateljskih odnosov med narodi USSR in Jugoslavije, med balkanskimi narodi in narodi vseh demokracijskih dežel. — SANS.

Slovenska Narodna Podporna Jednota

2657-59 So. Lawndale Ave. Chicago 23, Illinois

GLAVNI ODBOR	
Izvršni odbor	
VINCENT CAINKAR, gl. predsednik	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
F. A. VIDER, gl. tajnik	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
ANTON TROJAR, gl. pomočnik tajnika	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MIRKO G. KUHEL, gl. blagajnik	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
LAWRENCE GRADISHKE, tajnik bol. odd.	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MICHAEL VRHOVNIK, direkt. mlad. oddel.	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
PHILIP GODINA, upravitelj glasila	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
ANTON GARDEN, urednik glasila	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.

Podpredsedniki	
MICHAEL R. KUMER, prvi podpredsednik	Box 64, Universal, Pa.
CAMILUS ZARNICK, drugi podpredsednik	3579 W. 66th St., Cleveland 2, Ohio

Distriktni podpredsedniki	
JOS. CULKAR, prvo okrožje	417 Woodland Ave., Johnstown, Pa.
JAMES MAGLICH, drugo okrožje	R. D. No. 1, Oakdale, Pa.
RAYMOND TRAVNIK, tretje okrožje	7935 Middlepointe, Dearborn, Mich.
JOHN SPILLER, četrto okrožje	3079 Randall St., St. Louis 16, Mo.
URSULA AMBROZICH, peto okrožje	418 Pierce St., Eveleth, Minn.
EDWARD TOMŠIČ, šestno okrožje	823 W. 7th St., Walsenburg, Colo.

Gospodarski odbor	
MATH PETROVICH, predsednik	253 E. 131st St., Cleveland 10, Ohio
VINCENT CAINKAR	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
F. A. VIDER	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MIRKO G. KUHEL	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
JACOB ZUPAN	1400 So. Lombard Ave., Berwyn, Ill.
LONALD J. LOTRICH	1937 So. Trumbull Ave., Chicago 23, Ill.
RUDOLPH LISCH	700 E. 260th St., Euclid 17, O.

Porotni odbor	
ANTON SHULAR, predsednik	Box 57, Arma, Kansas
FRANK VRHARICH	315 Toner St., Luzerne, Pa.
FRANK BARBIC	19311 Muskoka Ave., Cleveland 19, Ohio
ANDREW VIDRICH	706 Forest Ave., Johnstown, Pa.
JOSEPHINE MOČNIK	712 E. 185th Street, Cleveland 19, Ohio

Nadzorni odbor	
FRANK ZATZ, predsednik	3301 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
JOSEPH FIFOLT	1237 E. 60th St., Cleveland 3, Ohio
ANDREW GRUM	17163 Snowden, Detroit 21, Mich.
JOHN OLIP	231 So. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.
FRED MALGAI	25 Westcote Ave., Peru, Ill.

Glavni zdravnik	
DR. JOHN J. ZAVERNICK	2219 So. Ridgeway, Chicago 23, Ill.

ZAPISNIK

seje JPO-SS, ki se je vršila 9. marca 1945 v prostorih SNPJ v Chicagu, Ill.

(Nadaljevanje)

Br. Cainkar omenja tozadevno razpravo prejšnje seje ter opozarja br. Zalarja na njegovo izjavo rekoč: Ali niste vi, br. Zalar, takrat, ko ste bili vprašani, če se boste pokorili večini, izjavili, da se boste pokorili večini? Nakar br. predsednik Cainkar izroči vodstvo seje sestri Erjavec ter se odstrani, da gre po dotični zapisnik.

Na to opazko br. Zalar odgovori, da se dobro spominja, kaj je rekel, toda smatra, da je njegova dolžnost zagovarjati pravice organizacij in podružnic, ki so odglasovale, da JPO-SS ostane samostojna organizacija kot je in da se nikamor ne pridruži. Dalje omenja, da je njegova želja, da se to vprašanje pravično reši, tako da bo v obojestransko zadovoljnost; to se da lahko napraviti, če se njegov predlog odobri.

K besedi se prikladi John Gornik ter tolmači, da je tisto glasovanje glavni odbor Slovenske dobrodelne zveze razumel tako, da kar je bilo dosedaj nabranega denarja, ostane kot je; le kar se v bodoče nabere, gre lahko temu odboru v New Yorku, a dosegljaki nabrani denar pa ostane v blagajni JPO-SS. V tem smislu tolmači glasovnico, ki je bila poslana na glavni urad SDZ. Gl. odbor SDZ je odglasoval na prvo vprašanje, a o drugih dveh vprašanjih, ki sta bili še stavljene v tisti glasovnici, pa niso glasovali; to je ostalo, nekako odprto vprašanje. Zato se bo on (Gornik) udeležil sedaj glasovanja in glasoval po svoji razsodnosti.

Istotako izjavlja tudi br. Frank Wedic, zastopnik Družbe sv. Družine, namreč, da je bil pri njih ravno tak sklep kot pri Gornikovi organizaciji. K razpravi se prikladi sestra Zakrajšek, ki pravi, kako so pri njih razumeli glasovnico. Stavljena so bila tri vprašanja: prvo, da-li smo za pridružitve, drugo, da-li naj JPO ostane samostojna kot do sedaj, a tretje, da-li naj se JPO razpusti in združi z WRFASDD. Iz tega je razvidno, da edina organizacija, ki je pravilno volila, so bile Progressivne Slovenke, ki so odgovorile na vsa tri vprašanja.

K besedi se prikladi sestra Erjavec, ki poroča k temu sledeče: Ko se je vršila polletna seja gl. odbora SZZ v mesecu januarju, sem prečitala pismo tajnika JPO-SS, v katerem so bila stavljena vprašanja za združitve JPO z religio organizacijo WRFASDD, nakar se je vršilo glasovanje in rezultat je bil: pet za združitve z religio organizacijo WRFASDD, dva glasova pa proti. Tiste, ki so volile za združitve, so to storile potem, ko je bil s predlogom stavljen pogoj, da v slučaju združitve imajo v združenem odboru zastopstvo organizacije, ki zdaj tvorijo JPO-SS ter se tem zastopnikom in zastopnicam naloži odgovornost za

denar, ki je bil nabran pod JPO-SS pod vtisom, da bo razdeljen v obliki reliefa za Slovence, za katere je bil prispevan.

K besedi se prikladi br. Rogelj, ki pravi, da po njegovem mnenju glasovnica ni bila pravilno sestavljena; vprašanje bi moralo biti samo za združitve ali proti. Doda, da je bil namen takoj spočetka, ko se je ustanovil WRFASDD na konferenci v Pittsburghu, da bo JPO zastopan v tem odboru ter pojasni, kako so bili tam navzoči odborniki JPO imenovani v odbor nove organizacije, pa baš-radi tega niso sprejeli nominacije, ker se je smatralo, da JPO avtomatično postane del nove organizacije.

V to poseže br. Zalar, ki tolmači njih glasovanje. Nato zopet br. Rogelj, ki je mnenja, da večina vedno odloča. In velika večina je za to, da se pridružimo gori označeni organizaciji. Navaja, da so Slovenci povsod razstreseni—tudi po Dalmaciji in Srbiji.

V razpravo poseže Jože Grdina, ki vpraša: Koliko pa so že v ta združeni odbor v New Yorku prispevali Hrvati in Srbi? O tem hoče pojasniti. Pravi, da je on bil že zdavnaj Jugoslovian in je še in da zelo obžaluje, ker se ni pričelo skupno delati takoj v začetku, ne pa šele zdaj.

Br. Cainkar pravi, da se na to vprašanje ne da tako na kratko odgovoriti ter pojasni, kako se je takoj po napadu na Jugoslavijo v spomladi 1941 začelo živo gibanje za ustanovitev pomožne organizacije za stari kraj, in da je bil namen od vsega začetka, da bi imeli skupno jugoslovansko pomožno akcijo. V to svrhu je bil sklican sestanek predstavnikov slovenskih, hrvatskih in srbskih podpornih organizacij, ki se je vršil kmalu za tem v Clevelandu. Ideja je bila v principu odobrena in izvolili smo tudi potrebni odbor za vodstvo skupnih poslov, vsaka narodnost pa naj bi imela svoj oddelček ali sekcijo za boljšo agitacijo in zbiranje prispevkov med svojimi rojaki, ker smo smatrali, da bo na ta način večji uspeh. Razdiralne sile, ki so razdvajale že prej v starem kraju in ki so prinisale jugoslovanskemu ljudstvu toliko gorja, so medtem dosegle tudi nas in ustvarile med Hrvati in Srbi take razmere, da je bilo skupno delo za precej časa nemogoče. Zadržne čase pa se odlašajo ugodno spreminjajo, zlasti odkar je ustanovljen WRFASDD, katero organizacijo podpirajo mnogi Hrvati in Srbi in nekateri so prispevali že velike vsote. Omenja, kako je pred kratkim na banketu, ki se je vršil v New Yorku in prid jugoslovanske pomožne akcije, predsednik HBZ obljubil \$100,000 iz pomožnega sklada, ki ga zbira omenjena organizacija za nakup potrebnih, ki se bodo poslale skozi WRFASDD v stari kraj.

(Dalje prihodnjik)

AGITIRAJTE ZA PROSVETO!

Jugoslovansko-sovjetska pogodba

(Vir: Information Bulletin, Embassy of USSR, Washington, D. C., Vol. V, No. 42. Uvodnik v "Izvestiji" 12. aprila 1945)

Pogodba prijateljstva, vzajemne pomoči in povojne kolaboracije, ki sta jo sklenili Sovjetska zveza in Jugoslavija 11. aprila, je bila sprejeta v sovjetski republiki z občutkom najbolj globokega zadovoljstva.

Pogodba je sklenjena za dobo 20 let in ima dve objektivni: vojskovati se proti Hitlerjevi Nemčiji do konca, do popolne zmagi, in v borbi proti skupnemu sovražniku ojačiti prijateljstvo med narodi Jugoslavije in Sovjetske zveze in zagotoviti njihovo tesno sodelovanje v vojni in miru.

Vsebinsko kratkih odstavkov tega jedrnatega dokumenta je velikega pomena. S to pogodbo sta Zveza sovjetskih socialističnih republik in Jugoslavija povzeli korake, da druga drugi nudita vojaško in drugo pomoč v meri in po načinu na razpoloženju, oboje v sedanji vojni in v slučaju, če se zaplete ena izmed zavezujočih se strank v spetno vojno z Nemčijo, ko bi ponovno pričela izvajati svoje agresivne smerne, ali s kako drugo državo, ki bi se pridružila Nemčiji za tako agresivno akcijo.

V območju pogodbe z dne 11. aprila sta USSR in Jugoslavija povzeli zadržne korake v med-

ške roparske tolpe oprijele strašne naloge — uničiti slovanske države in ugonobiti slovanske narode.

Kot Poljska in Čehoslovaška, preživlja tudi Jugoslavija velike zgodovinske dneve. Nova podlaga za veliko bodočnost teh držav se polaga v bitkah za osvobodjenje izpod Hitlerjevega jarma. S preizkušeno modrostjo,

narodnih akcijah z namenom, da se zagotovi mir in zavarovanje v duhu najiskrenejšje kolaboracije. Taka izjava je znamenita, kajti vsa zgodovina o razmerju med narodi Sovjetske zveze in Jugoslavije zagotavlja, da bo to podvzetje izvedeno na vreden način.

Pogodba se je pojavila vsled značaja obstoječih odnosov med obema deželama, kar se je posebno jasno izkazalo med vojno, ki so jo Sovjetski zvezi in Jugoslaviji prinesli nemško-fašistični banditi. Bratske vezi, ki družijo slovanske narode v Evropi, so se zlasti ojačile v vojnem času. Utrdila jih je res kri obeh narodov, ki je bila na široko prelita v bitkah z Nemčijo.

Takoj po invaziji poljskih, čehoslovanskih in jugoslovanskih teritorijev so skušali Nemci najprej razkosati te države in jih uničiti kot neodvisne državne sestave, zbrisati jih z obliža zemlje. Pričenši svojo divjo gonjo proti vzhodu, so se nem-

Sovjetska armada se pomika v goreči Danzig, kateri je končno padel po večtedenskem obleganju. V tem mestu je važno pristanišče, v katerem je rdeči armadi padlo v roke več nemških podmornic.

RDEČA KOKARDA

Roman iz velike francoske revolucije

STANLEY WEYMAN

(Nadaljevanje)

Saint-Alais je bil prvi, ki se mu je vrnila prisotnost duha. Porinil je mater nazaj, pomahal sovražnikom, ki so stali pred vrati cerkve, komaj trideset korakov od nas, z belo rutico, ter jih jel zaklinjati, naj puste ženske dalje. Ko ga niso uslišali, jih je celo izzival in psal s strahopetci, češ da se ne upajo lotiti nasprotnikov, ki bi imeli svobodne roke in se jim ne bi bilo treba ozirati na občutljivost šibkega spola.

Toda oni so mu odgovarjali samo s porogom, grožnjami in divjim krahom:

"Ne, ne, gospod pop!" so kričali. "Le bliže, le bliže, da vas pogostimo z ostrim železom. V tem primeru se utegne zgoditi, da prizanesemo ženskam. A niti to ni gotovo!"

"Lopovi! Strahopetci!" jim je zabrusil. "Doli izdajalci! Doli popje!" so zarjaveli nasprotniki. "Na plan, gospoda, na plan, če ne, pridemo po vas in vas potegnemo vašim ženskam izpod kril!"

Neizreklija besnost se je zablskala v markizevem pogledu. Nato je stopil iz njihovih vrst neznan mož ter jim mahnil, češ, naj utihnejo.

"Pozor!" je viknil ta človek, orjak z dolgimi črnimi lasmi, ki so mu padali po bledih licih. "Tri minute časa vam damo, da se ponudite našim sulicam. Če to storite, lahko gredo vaše ženske svojo pot. Če se boste pa sklanjali za njimi, tedaj bomo streljali v gnečo in njihova kri naj pade na vaše glave!"

Saint-Alais je obnemel. Naposled je vzkliknil z glasom polnim groze:

"Njim na obeh nas hočete pobiti?"

"Ali pa pod njihovimi krili, kakor vam je ljubše!" je odvrnil krvolok ob gromovitem smehu svojih tovarišev. "Odločite se brzo!" je nadaljeval, vihteč kratko sulico nad glavo. "Tri minute po uri na zvoniku. Pokažite se, ali pa bomo streljali v kup. To bo mesa, gospoda!"

Saint-Alais me je spremljal; njegov obraz je bil bled kakor smrt. Hotel je nekaj reči, a glas mu je obtičal v grlu.

O tem, kar se je godilo nato, ne vem kaj povedati. Spominjam se le tega, da nas je stala v bleščeči solnčni pripeki dvajsetica moških in kakih petdeset žensk, pomešanih na prostoru, ki je meril komaj dvajset vatlov v dolžino. Vzdihi so se trgali možem iz prsi; tisti, ki so držali v naročjih ženske—in takih ni bilo malo—so se naslanjali na zid, trudeč se, da bi jih utolažili ali se vsaj odtrgali od njih. Eden izmed naših je preklinjal podleže, ki so nas hoteli poklati, ter jim žugal s pestmi; drugi so poljubljali blede in polnezvestne glave, ki so jim slonele na prsih, zakaj, Bogu bodi hvala, polovica žensk je bila še omedlela. Spet drugi, med njimi tudi Saint-Alais, so se v nemem brezupju pogledali z enako brezupnimi očmi svojih tovarišev ali pa stiskali roke svojih prijateljev in se ozirali v brezčutno jasnino neba, kakor bi jo prosili pomoči. Kaj sem delal jaz, ne vem; le toliko vem, da sem zrl Denizi v oči, s pogledom, ki ga ni bilo konca ne kraja. In še to vem, da njene oči v tisti strašni minuti slovesa niso več tajile ljubezni, ki jo je čutila do mene...

Nekdo se je dotaknil moje roke. Bil je markiz de Saint-Alais. Mislim, ali bolje, vem—zakaj čital sem to v njegovih očeh—da se je hotel spraviti z menoj. Toda ko sem ga pogledal—nemara ga je tudi presunil pogled na se—strin molčeč obup—se je premislil. Ko je črnilasi velikan zavpil: "Prva minuta je minila!" in so njegovi tovariši krvičelno zahrneli, je gospod markiz dvignil roko.

Zaklenjene duri

Tone Čufar

(Nadaljevanje)

"Veste, tega ne bom prenašala. Vas spoštujem, ampak pod svojo streho ne bom trpela, da bi mi druge speljevale moža. Je že zunaj dovolj teh ptic. Zato si čimprej preberite."

Prikimal je, se vgriznil v ustnico in šel doli. Pred posebno sobo se je ustavil in prisluhnil. Čul ni nič posebnega, zato je hip nato že odprl vrata in brez oklevanja vstopil.

Žena je sedela z gostilničarjem, ki mu je odtegnila roko. Oba sta pokazala iznenađenje. Gostilničar se je brž znašel, dvignil je steklenico s črnino in ga lepo povabil:

"Prisedite, prijatelj!"

"Hvala."

Kodriča je ujezilo, da se mu gostja postavlja po robu. "Prostil ne bom," je spregovoril trdo kakor zna samo gospodar, ki s prvo besedo pokaže, da ne trpi ugovorov.

"Peter, ne bodi tak," je rekla Francka, ko se je nekoliko zna-

šla. "Gospod te je vendar lepo povabil."

Hotela je izgladiti nasprotje in se rešiti iz zadrege. Najrajši bi zginila iz sobe. Pred možem se je čutila krivo, vsaj hipno se ji je zazdelo, da ni prav, ko poseda pri vinu, on pa modoleže za delo. Z njegovega obraza je brala, da nima dobrih novic, zato je tembolj smatrala za potrebno, da zgleda spor.

Peter je stal za vrati, neroden in mrk.

"Tak prisedi in ne bodi smešen!" je rekla Francka in vstala.

"Ne brigaj se zame, ko ti še otrok ni mar!" ji je zabrusil.

Ne nje ne gospodarja ni več pogledal. Stopil je v vežo. Francka je šla do vrat in obstala pod obojem.

"Peter!"

Ni se obrnil. Šel je po stopnicah in se truden opril na ograjo. Francka je čutila, da mora za njim in se je vendar tega najbolj bala. Res, da med njim in Kodričem ni prišlo do ostrejših besed, a zato ni bilo

"Postojte!" je kričnil s svojim nekdanjim oblastnim glasom. "Stojte. Tu je nekdo, ki ni naš človek. On naj se loči od nas in naj odide prvi." Tako govorec je pokazal name. "Prisegam vam, da nima z nami ničesar skupnega."

Divje tuljenje mu je zadonelo v odgovor. Nato je orjak bogokletno izrekel svete besede: "Kdor ni z menoj, je zoper mene."

Vsa divja tolpa se je zakrohotala njegovi duhovitosti.

Nočem, da bi me kdo hvalil zaradi tega, kar sem storil v tistem trenutku. So minute, ko človek ne ve, kaj dela—ne glede na to, da naši nasprotniki za nič ne bi bili poslušali markizeve prošnje. Tresoč se od gneva sem zabrusil orjaku z njegovimi lastnimi besedami:

"Tudi jaz sem zoper vas!" sem zakričal. "Rajši poginem tukaj z njimi vred, nego da bi živel z vami, ki oskrnjate zemljo s tem, da hodite po njej, in onečiščujete zrak, ko ga diha! Peklenščiki..."

A tisti mah sem umolknil, zakaj moj sosed, še čisto mlad dečko, baš tisti, ki jih je preje psal, se je v brezumni neučakanosti zaletel naprej in se vrgel v naperjene sulice. Pol tučata ostrin se je vprilo nas vseh zadržlo v njegove prsi; s strahovitim vzkrikom je dvignil roke proti nebu in odletel mrtev in ves krvav nazaj proti stranskemu zidu.

Nehote sem bil zagrnil Denizi obraz, da ne bi videla. In prav sem storil; zakaj v naslednjem trenutku so se zverli v človeški podobi usmilile naših muk in udarile po nas. Videl sem markiza de Saint-Alaisa, kako je pahnil svojo mater nazaj in se zagnal proti sulicam. Jaz sem potisnil Denizo, ne meneč se za njene objeme in prošnje, v kotiček zidu in ubil s Fromentovim samokresom prvega, ki je prišel do mene, nato z drugim strelom drugega, naravnost v obraz, tako pijan od besnosti, da nisem čutil nikakega strahu. Tretji mi je predrl ramo s sulico in me podrl na tla; še trenutek sem videl nebo, na katerem se je črno odražal njegov zverski obraz; nato sem zatisnil oči, pričakujoč smrtnega sunka.

A smrtnega sunka ni bilo. Čutil sem, kako je padlo name nekaj težkega in tako je drlo preko mene na stotine nog v tistem strašnem klanju, ko so trgali moža iz objema njegovih žena ter jih pehali ob zid, ne meneč se za njihovo vpitje, in jih pobijali brez usmiljenja; v peklju, kjer so se zgodila strahodejstva, ki se jih pero ne upa zapisati!

PETINDVAJSETO POGLAVJE

Preko grobov

Bogu bodi hvala, da nisem videl dosti več, nego sem pravkar povedal. Kakih dvajset morilcev se je v svojem diru spotaknilo nad menoj in padlo; teptali so me z nogami, udarcev in sunkov sem čutil brez števila in tuja kri je curkoma lila po meni. Slišal sem še krike umirajočih mož, presunljivo krike žensk, od katerih mi je ledenel mozeg in zastajal dih v prsih, brezumen smeh in krah, skratka glasove, ki jim menda niti pekla ne pozna enakih. Toda vstati je pomenilo v mojem položaju takojšnjo smrt in moja nedavna togota je bila izžrpana; nepremično sem obležal na tleh, zakaj vsak poizkus odpora je bil brezupen.

Nazadnje sem že mislil, da je prišla moja poslednja ura. Nekdo je surovo potegnil z mene truplo, ki je tiščalo name in me zakrivalo; spet sem uzel svetlobo in neki glas je živahno vzkliknil:

"Evo še enega! Živ je!"

(Dalje prihodnjč.)

neugodje nič manjše. Vedela je, da Petru ni mogoče dolgo vzdržati pod to streho. Prepričana je bila tudi, da ne moreta drugam, saj Peter najbrže še dolgo ne pojde na delo. Tisoč črnih misli ji je spreletelo možgane.

"Gospa, izpijva do kraja!" se je oglasil Kodrič. "Naj gre dedec k otroku! Jutri bo gotovo druge pameti, ali pa naj zgine, če mu ni všeč pri nas. Za tebe bo še zmeraj kaj!"

Francka ni mogla ne naprej ne nazaj. Izza vrat se je prikazala Kodričeva.

"Bog se usmili!" je vzkliknila.

"Kakšno očitno grdobijo kuha!" Kodrič je porasel od togote. Stopil je do vrat, odrinil Francko, se pogljal za ženo in ji primazal nekaj skelečih udarcev. Opotekla se je kakor omamljena voha. Govorjenje v točilnici je potihnilo. Vsak hip so se morali prikazati ljudje. Kodrič je krenil na vrt. Žena se je lovila ob ograji nad stopnicami v klet. Čim je zajela nekaj sape, je požugala Francki s pestjo.

"Zaradi tebe je kakor tiger!"

Še nocoj poveži svoje čunje, candra ciganska! Drugače ti jih sama znesem na cesto!"

Francka je pobledela. Niso je

zadele samo psovke, tudi gostilničarje tikanje ji je šlo do živega. Najrajši bi se vdrila v zemljo. Že je hotela pobegniti iz hiše in se kakorkoli znebiti vsega težkega, a je zahrepenela po otroku. Brez njega ni mogla niti koraka nikamor. Ni ji preostalo drugega, kakor da je odšla v podstrešje.

Peter se vsaj navidezno ni dosti zmenil za njen prihod. Samo rahlo se je zdrnil, potem je pa venomer gledal otroka in se ni umaknil s postelje. Ona ni imela kam sesti. Vse je kipele v njej. Sekunde so tekale počasi kakor polze mučencem med pričakovanjem udarcev. Francka je opazila zavoj. Po neznojem molku ji je bil edina prilika, da je lahko spregovorila. "Od koga je to?"

"Zavodnik je dal," je jedko odvrnil. "Za sina in za — ženo! Hudič vedi, če jo še imam!"

Zlobno se je zasmejala. Ona je skušala ostati mirna.

"Kaj mu je povedal direktor?" je spraševala vžlic vsemu. Hotela je priti docela na jasno. Peter je samo zamahnil z roko, zavzdihnil in se naslonil na končnico.

"Torej ni nič z delom?"

"Nič!" je vzkliknil in se razburjen dvignil. "Čemu to bedasto spraševanje? Do kraja se norčujete iz mene. Jutri lahko zastaviš fanta! Ali pa sebe, to bo laže! Gostilničar se te prav gotovo ne bo branil."

"Stara te je nalagala in nahujkala."

"Ali misliš, da sam nimam oči? Že delj časa čutim nek mišmaš. Za druge te ne bom redil! Vsega sem se nažrl, čisto vsega."

"Spravi me s poti!"

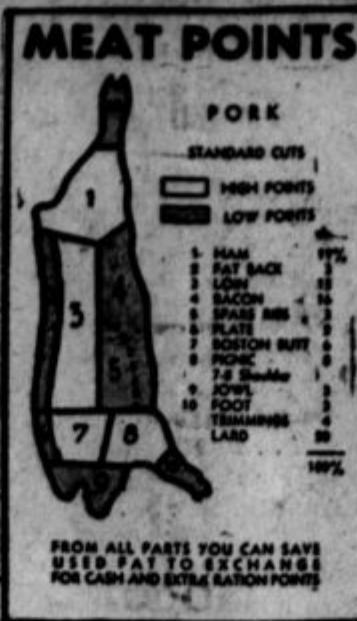
Zapokala je, kar ga je še bolj razkačilo. "Zavoljo tebe ne maram v keho!" je kričal. "Zakaj se cme-riš? Ne misli, da si pri mami na mleku! Ona te je sladkala in razvajala. Samo to čakaš, kdaj se bo meni kaj posrečilo. Druge ženske se tudi s svoje strani pobrigajo za družino. Malokatera čepi križemrok in si umišlja neumnosti s presitimi dedci!"

"Ali je bilo treba otroka, če nočeš skrbeti zanj?" je bruhalo iz nje. Zdelo se je, da ga bo obsula z vsem; kar se ji je nabiralo tekot let. A je utihnila. Po teskem, napetem premišljevanju, je hlipaje, komaj slišno spravila iz sebe: "Dobro, za pomivalo pojdem. — Ne, tudi brez tega se me lahko znebiš. Ne tebi ne drugim me ne bo treba preganjati."

Srce ji je udarjalo kakor malokdaj. Jokala ni več. Vsa se je zagledala v fantiča, ki se je zbudil in se skobacal izpod odeje. Potegnila ga je k sebi, ga zavila in strastno poljubljala. Iznemada — Peter se od osuplosti ni niti premaknil — je z otrokom v naročju planila skozi vrata. Drla je po stopnicah in obstala šele za hišnimi durmi. Sprva se je zdelo, da so še zaklenjene, potem se je pa kljuka le vdala pritisku tresočih roke. Nekje za sabo je začutila človeka.

"Kam, gospa?" se je oglasila natakarka.

Francka ji ni odgovorila. Slišala je, da Pavla kliče Terana in da nekdo drvi po stopnicah. Joško je zaječal. Nosila ga je naravnost proti reki. Na cesti je zagazila v veliko blato. Nizki

čevlji so se ji na nekaterih mestih toliko pogreznil, da jih je komaj izvlekla. Na ilovnatem bregu, ob ograji, je zavila proti mostu. Fante jo je dušil s tesnim objemom, jecal je in potem skalil tišino črne noči z glasnim jokom.

"Francka!" je izpred gostilne zavpil Peter kakor človek, ki se potaplja. Z blazno naglico je pohitel za njima. Francka mu ni mogla ubežati. Otroka ji je iztrgal s tako silo, kakor da rešuje najdragocenejši zaklad iz tatinskih rok.

"Kaj počenjaš?" je izdaval v zasoplosti.

Obstala je pred njim kakor zbegnena košuta, ki so jo upeli lovski psi. Segla je po otroku, pa ji ga ni dal. Togotno je zahlipala in se komaj ubranila solz. Teško je vzržala na nogah. "Zakaj se podiš za nama? Zdaj bi se že vsega rešila. Za vselej!"

Iz gostilne so stopili poslednji gostje, se ozirali okoli sebe in se naposled porazgubili v temi. Čez prag je pogledala gostilničarka. Potresla je levo krilo vrat, če je dovolj zapahnjeno. Hotela je pripreti tudi desno in zakleniti, a jo je zadržala Pavla. "Ne zaklapajte, Teranovi so še zunaj!"

"Hvala bogu! Če jim odpreš, greš jutri z njimi!"

V durih je zarožljaj ključ. Spodaj so potemnela okna. Peter je krenil proti hiši. Pomenka v veži ni bil docela razumel. Jasno mu je pa bilo, da so jih izprli.

"Pojdiva!" je priganjal ženo.

ŽENE V OKOLICI DOBE NA TISOČE EXTRA RDEČIH

Vsak dan so izplačane dragocene rdeče točke gospodinjam, ki prinesejo porabljeni mast mesarjem. Težki deli bo mogoče primanjkovalo masti in porabljenega kuhinjskega mast se bolj nujno potrebujejo za izdelovanje zdravil, umetnega gnilja, smodnika, mila, barv in stotine drugih potrebščin na bojišču in na domači fronti.

Vsaka žena lahko pomaga za končno zmago s tem, da shrani vsako kapljo porabljenega masti, kadar kuha. Spraviti je vredno celo samo eno žlico masti. Ali ne boste hranili do končne Zmage nad Nemčijo in nad Japonsko?

KUHARSKA KNJIGA: Recipes of All Nations RECEPITI VSEH NARODOV NOVA IZDAJA STANE SEDAJ \$3.00

Knjiga je trdo vezana in ima 821 strani

Recepti so napisani v angleškem jeziku; ponekod pa so tudi v jeziku naroda, ki mu je kaka jed posebno v navadi. Ta knjiga je nekaj posebnega za one, ki se zanimajo za kuhanje in se hočejo v njem čimbolj izveždati in izpopolniti.

Naročite pri KNJIGARNI SLOVENIC PUBLISHING CO. 216 West 18th Street New York 11, N. Y.

"Otrok se lahko prehladi, da bo imel za zmeraj dovolj." Francka je bila gluha za moževe besede. Ostala je na bregu. Joško jo je pa klical tako silno, da se mu ni mogla upirati. Pričapljala je za njima. Peter je potkal na duri. Molč. Trkal je še in še, vedno močneje. Spet le molč. Dolgo je čakal in strmlel v zaklenjene duri, v mrtvo, gluho stavbo.

"Hudičovo življenje!" je zaklel. "Za nekatere je na svetu vse zaklenjeno!"

Zakrpal je z zobmi in se odmaknil na cesto, k ženi. Spritno mrzle noči in skrbi za otroka, mu je splahnelo nekoliko jeze nanjo in tudi ona se je unesla. A srečanj z očmi sta se izogibala. Nikdar niso visele nad njima tolikšne skrbi in nikoli si še nista bila tako tuja kakor to uro.

Okrog njiju je ležalo cestno blato, za bregom je valovila

Razni mali oglasi

VDOVA PRODA 2 nadst. zidano hišo. 4-4 sobe, peč gorkota, žrpt porč. Podstrešje in garaža. Zmerna cena. Vprašajte na 1638 So. Kedvale Ave. Lawn. 8482.

165 AKROV, 45 akrov orano, ostalo šuma. Nad 150 kordov lesa. 2 milje od Necedah, Wisconsin. Proda Tom Brunson.

103 AKRE FARMA

30 akrov očistočeno, ostalo šuma in pašnik. Dobra zemlja. Tri sob. štuko hiša, stala, kokošnjak, žitnica, garaža, vse v dobrem stanju. Voda teče preko farme. Cena \$3,000. Pišite lastniku.

MATH PEZDIRC Star Route, Wausau, Wis.

STENOGRAFIKINJA

Ki obvlada dobro angleščino, dobi pet dnevnega tedenskega dela. 40 ur, \$45.00. Lep urad in povojno delo. Kličite za pojasnila CANal 2101

Hišnice - Janitresses

Za fino uradno poslopje na severni strani. Prijazno delovno stanje. Vprašajte Mr. Butler, superintendenta 919 N. Michigan Ave.

Hišniki - Night Janitors

Za fino uradno poslopje na severni strani. Prijazno delovno stanje. Vprašajte Mr. Butler, superintendenta 919 N. Michigan Ave.

PRODA SE 9 sobna hiša. Gorka voda gorkota, 3 kare garaža. 2738 Logan Blvd.

kalna reka, za zidovi predmetnih boji so pa spali ljudje. Onadva nista imela kam položiti glave. To je bila prva noč brez strehe. Koliko jih še bo in kaj se jima zasuče življenje, pa nista vedela in prav zato je bila hladna, mrka in brezupna tako zelo težka. Hlad je naraščal, a jutro bilo še tako daleč. (Konec)

Razni mali oglasi

TEŽAKI ZA SKLADIŠČNO DELO

"LABORERS—W AREHOUSE" NUJNO—PREDNOSTNO Prijazno delovno stanje. Dobra plača. Nadurno in stalno. 1000 W. FULTON STREET

HIŠNIKI IN HIŠNICE

Vprašajte gl. hišnika v Old Colony Bldg., 407 So. Dearborn St.

HIŠNIK IN HIŠNICA. Dvojica. St. novanje in dobra plača. Mali boji 948 Cuyler Ave. Phone Divers 9624.

TEŽAKI—DELAVCI

"LABORERS" DOBRA PLAČA St. Lucas Cemetery 5250 N. Pulaski Rd.

DELO DOBE HIŠNICE

"JANITRESSES"

ŽENSKÉ ZA ČIŠČENJE V VSEH DELIH MEST. Delovne ure od 5:30 popoldne do 12. ure zvečer. Voljno nujna industrija.

Rabimo tudi pomočnice v jedilnici

VPRASHAJTE pri

ILLINOIS BELL

TELEPHONE

COMPANY

"EMPLOYMENT OFFICE" ZA ŽENSKÉ

Street Floor

309 W. Washington

Street

NUJNA INDUSTRIJA

rabi

MOŠKE IN ŽENSKÉ

čez 16 let

POLNOURNO ALI "PART TIME" DELO V TOVARNI ZA PAPIRNATE ŠKATLE

ki izdeluje ovojce za jedila za vojno in domačo fronto Pomagajte varčevati zdravje s papirnatimi škatlami

DOBRE POVOJNE PRILIKE

Uposlimo tudi število učencev starih 16 let ali več med poletnimi počitnicami

Zglasite se med 8:30 dop. in 5. pop v

CHICAGO CARTON COMPANY

4200 So. Pulaski (Crawford Ave.)

Crawford Ave. avtobus direktno do tovarne

TISKARNA S.N.P.J.

sprejema vse

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, čamika, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovanskem, češkem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene zmerna, unikatno delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-58 S. Lawndale Avenue Chicago 23, Illinois TEL. ROCKWELL 6884